

Mercat de Calaf

JUAN-JOSÉ LÓPEZ BURNIOL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 19.11.08

Se'n diu *mercat de Calaf* d'un lloc on hi ha molta confusió i ningú s'entén, i on qualsevol injustícia és tolerada i qualsevol abús està ben vist. És procedent, per tant, qualificar com a mercat de Calaf el que hem patit durant els últims anys. Raons d'això, vistes per un profà:

1. L'agost del 2008, va esclatar als Estats Units una crisi financera desencadenada per les hipoteques *subprime*, que van ser possibles per la desregulació del mercat i per la conducta fraudulenta de molts dels seus actors. Es pot afirmar així que es tracta més d'una crisi de mercaders que del mercat.

2. No és una crisi mundial, encara que repercutirà en tot el món. És una crisi dels blancs --d'Occident--, iniciada en l'últim imperi en el qual s'ha encarnat l'hegemonia occidental: l'imperi americà. Paul Samuelson ha escrit que "porta a la seva etiqueta les paraules *made in USA*" .

3. Els països del sud-est asiàtic i els productors de petroli continuen guanyant diners, fins al punt que podrien eixugar, amb els seus excedents, els dèficits acumulats de les respectives balances exteriors dels Estats Units i d'Espanya, que són els més alts del món. Així mateix, aquests països compren moltes empreses occidentals: industrials, comercials i financeres.

4. AQUESTA realitat, unida al fet que més del 50% del comerç mundial es desenvolupa a la conca del Pacífic, donarà lloc que la crisi actual sigui alguna cosa més que una crisi cíclica, ja que haurà provocat --quan s'acabi la crisi-- el final de l'hegemonia econòmica i comercial d'Occident, que compartirà el lideratge amb els països emergents, cosa que donarà lloc a un món multipolar.

5. Sense perjudici del que s'ha dit fins aquí, aquesta crisi té, a Espanya, unes característiques particulars. En primer lloc, es va iniciar abans, ja que va començar a sentir-se a començaments de l'any 2007. I, en segon terme, el desencadenant no en van ser les hipoteques *subprime*, ja que els bancs espanyols no havien adquirit productes tòxics --sinó al contrari, s'havien endeutat amb els bancs estrangers--, sinó que va ser --i encara és-- l'esgotament d'un model de creixement basat gairebé únicament en la construcció i en el consum intern.

6. Conseqüentment, un cop desplomada la construcció i en recessió el consum intern, només podrà empènyer la nostra economia la demanda exterior; però aquesta no creixerà si no millora la nostra productivitat i, per tant, la nostra competitivitat. Aquest és el nostre gran problema.

7. L'augment de la nostra productivitat exigeix reformes en el mercat de treball (lluita contra l'absentisme laboral inclusivament), l'aposta per l'energia nuclear, la reforma del sistema educatiu, i altres mesures que només es poden adoptar en el marc d'uns pactes similars als de la Moncloa. La demora a arribar a aquests constituirà un greu impediment per a la reactivació de la nostra economia. Aquesta tasca, doncs, hauria de constituir l'objectiu preferent dels nostres polítics.

8. SI S'ADOPTEN totes aquestes mesures, el que es podria esperar és que, després de l'etapa més virulenta de la crisi, el creixement econòmic d'Espanya fos molt moderat --de l'1 a l'1,5%-- durant els pròxims anys. En cas contrari, el futur és incert, amb una expectativa de fins a quatre milions d'aturats el 2009.

9. Aquest relat exigeix una recapitulació, que parteix d'una constatació: els mercats no regulats acaben destruint-se a si mateixos. Sobre aquesta base, procedeix concretar les causes que han provocat la crisi: a) La desregulació del sistema, facilitada per la designació als Estats Units --per a llocs de control clau-- de notoris partidaris de la desregulació. b) La falta de rigor en l'auditoria de les empreses, en mans d'entitats amb uns emoluments per la seva feina que són satisfets per les mateixes companyies subjectes al seu control. c) La confiança --mal dipositada-- en agències de classificació, que han sacrificat la veritat al manteniment de la seva quota de mercat. d) El predomini de la política empresarial a curt termini, amb l'obsessió de crear valor per a l'accionista --i per als mateixos directius-- de manera immediata. e) L'abús de l'enginyeria financera en forma de derivats i crèdits recíprocs, que, tot i que poden ser útils per repartir el risc, constitueixen un obstacle insalvable per a la transparència del mercat. f) El malbaratament sostingut de recursos, tant en l'àmbit familiar com en l'empresarial i en el públic. g) L'endeutament excessiu, més enllà del que permetia una estimació racional fundada en el volum dels recursos propis. h) La vergonyosa escalada dels sous dels actes directius, unida a la utilització abusiva dels bons i *stock options*, que han fet disfuncional tot el sistema de governança empresarial. i) I la falta, en definitiva, d'*affectio societatis*, per part d'uns directius al capdavant d'empreses que --de fet-- no tenen amo.

10. AQUESTES causes es resumeixen en una: s'ha apostat pel creixement basat en l'especulació i el crèdit, quan l'autèntic creixement només es funda en la feina i l'estalvi. De la qual cosa resulta que no s'ha de refundar res, sinó només recuperar les bones pràctiques i evitar els abusos. Per això és urgent escometre la construcció d'un ordre econòmic internacional integrat per normes i encarnat en institucions.

*Notari